

צִוּיֵי

רצונך - חוטף כעבים, פושט עור:
 מקר לך, בני, מקר.
 רצונך להיות רוצח - ולו גם מצית.
 מקר לך, מקר.
 ברצונך החליף חיש-מהר עלמות.
 כשם שהן עצמן מחליפות שמלות.
 אז החלף, בני, נקרי.
 רק אתה זכר תזכור, מקמדי.
 אם תבוא אתה התנשא על אדם.
 תניע לידי כך ללבוש עינים
 הדבר הזה, התלוי בחוץ.
 ונזקה על כך - כל תבוא השעה -
 תכתוב אז שירים על יפי הקבנה.
 או גם על קדשת התנייד, ססיעולם
 נקורי, אתה החכם.
 אם יהיה כסף לי, לו מעט עמדי.
 ולו גם כרי ממבע, כפרושה.
 אכתב בצנא, שמשאיר אני אותה.
 לבן-ארצי, מלך הולני, עתירי.
 ואני, מלבד שנפסיק לאמר - אתה -
 אחתוך אני, בכתוך איש-יילי
 דבשנית, עבור בקצנים בכתנה.
 הנימים, קשרו אותנו, אללי -
 ואבא-סתבה וילד-פלט.
 עזור השם לי, רבון עולמים.
 אף -
 זאת -
 תעמוד -
 בקרב -
 הקמים -

מיריש: ג. טלפיר

וקזאת עשיתי לעצמי.
 הנה עם וריחת-השמש בקרקיע
 לאסוף אלך, יחירי ברכי
 נללי צאן אל חוד שירי הפביע,
 אשר רק תמול-שלושם כתבתי
 על לבנה זו, זו קרנייה בלילות;
 הן על כך אני מצדי הוספתי
 משירי ארשם, מאחר השלקנות -
 כבאו למד על קדשת זה התנייד.
 וסחר ראשי בקשבי רק על כך;
 את כלי-זה אצורר הפעם בכתוך שק.
 זה בחרור קלו עשוי בלוא-פרק.
 אתר כך אקבע הכלונם בזה מסמר
 על יד החלון ואת הצרור מהר
 אהלה בחוץ על ראש מנרקה;
 יעברו גריות וילדים בקמנפה
 ועמדו לשאול מה קזאת עשיתי;
 אשתתנה עמך לרגליהם ועניתי.
 שאלה הן רק מעט מועיר שנות חני.
 נהעבשו לבין גריכות ספרי.
 שמלאו סרחון חכמה נושנה.
 ארונות יקר בירתי הקדוה.
 וקשרק בני יחירי תקמן
 (מלא יס-צער ושמהה כאצבעון).
 הנקנס לשנה רביעית, הפשיל
 את ראשו הקט, כאומר להכשיל,
 הושבתי אותו, פעושי, על ברבי
 ואפסח אליו: הן תקשוב לך ברי,
 יודשי, כי אני מקמית לך קעת.
 קשם שאין הדריך מניחת זה המת.
 אני לא אבוא, בהיותך נדול בקר,
 הפריע פעם מניחתך בנקר.

חיים ליברמן

משה לייב הלפרן

צפור וקבים מתחת לכנפיה, אדם, נקניקי-חזיר הדביק לפניו
 כשפתים, או השמש היתה לפתע, לא פחות ולא יותר אלא
 „אחורי-זהב לאלהים“, ועד כמה מוזרות ומשינות הן התמונות,
 פי כמה משונה ומוזרה היא השתייכותן ההדדית. חתיכת לחם
 וחתיכת גבינה יוצאות שלובות זרוע ברקודים ונוהמות שירת

משה לייב הנהו משוררן של תמונות מוזרות. אין צורך להתעמק
 ביצירתו, בכדי להוכיח, שהנה לפנינו הלך מחשבה עצמי.
 עינו, הנה עין משורר בלתי רגילה. הזויות מוזרות, אנשים
 מוזרים וצפרים מוזרות, ממלאים את דפיו: בובות מצחיקות,
 מסכות מסורסות, צורות טרגי-גרוטסקיות. בשיריו תראו, באה

נהפכת אצלו למשחק פראי-מסתבך, למירוץ פרדוכסים פרא. כל תמונה, משרק נתקה הקרומית הלשונית הראשונה, יש לה כבר תאומה, את הפך-עצמו לצדה, וכולם הם קופצים במחול צווחני וצבעוני. שיריו הנם מחול משגע של חויונות, של גיצי סדנה מבוהלים, כוכבים עפים של אורות-זיקוקין נשפכים; והנה הם מירוץ שדים פראי, עם קול הצלפה של שוטים, עם דפיקות על גבי טסים, כאילו רוחות טמאים היו מנגנים על כלי-פח. הכל בכל באופן ציור ופרא, עד כדי כך שהעולם הסטטי יתנועע, כמו לפני עין שבורה, וכל החומר מתפרד, כל הצורות נעלמות, וקם עולם ללא תכנית, ללא יסוד, ללא מטרה, תל-אשפה של תוהו ובוהו, מחול דימונים.

זאת אינה פנטסיה של אל בורא. כי אם זו של שטן מחריב והורס. משה לייב הנהו משורר בחסד השטן.

אולם, אין אלהים מונע ממנו את חסדו. שיריו הם לעתים קרובות תוהו ובוהו של תמונות: ומה מקשר אותן יחדיו? מה מרתק אותן להיות לשיר אחד? מה מחבר אותן עד כדי כך, שלא תשתפכנה כקטניות לכל העברים?

משהו סודי מחשק אותן, כחשוקים את החבית. על פי חוקים סודיים נצבות תמונה אחר תמונה, חלק אחד מסתגל למשנהו, והכל ביחד היה לשלמות. כי שיריו של משה לייב מושתתים על אחדות עילאית. להם משהו מהגות עליונה. לעתים קרובות הנם שעורריות רעיונות אמיתיות, בהן כל שורה מסבכת עוד יותר, ונדמה שחסרות הן מרכז משיכה. תהא הדמיונות שלהן מעורפלת כמה שתהיה - מאחורי כל זה צופיה עין פכחית; יהיו שיריו מערבולת פראית של הבלתי-אפשרי - אנו מוכרחים להאמין לכל הנעשה. זהו הסוד העמוק בשירתו של משה לייב והטעם המיוחד. וזהו חלקו של אלוהים בה.

בשל הדמיונות הפורעה והמדובללת הזאת, סגר משה לייב בפני רבים את הדרך אל שירתו. הוא הנהו משורר מעורפל, שרק בקושי חודרים אליו. אולם, דוקא הודות לדמיון הזה מביא הוא את החסד הראשון, אשר יעניק אותנו משורר אמתי: עולם אחר, עצמי, שעין אנוש לא שזפתהו, שהוא הוא שבראהו לראשונה. משה לייב הנהו - חד-פעמיות.

הערה: מאמר הערכה זה, שרק קטע אנו מביאים כאן, נכתב ונדפס עוד בחייו של המשורר. - המשכית.

המרסלייטה, או שמע ישראל ובשר-חזיר, יחד עם שמונה עשרה מרעישים עולם, שיביאו את הסולם. שירים - חדרים מלאי פלאים, פנאופטיקום, שם רק בקושי נכיר משהו מן העולם המציאותי שלנו. אפשר לקרוא להן שירי פלאים, כשם שמדברים על מעשיות-פלאים. הן זורמות ממתוס אכסוטי, אשר הנהו המתוס העצמי שלו, ממנו רקומות מעשיות-פלאים לילדים, הקרובות לו ביותר בעולם האמנות ולמין פנטסטיקה זה, בזמננו. הן תמונותיו של שאגל והאסכולות השכנות. ויותר, הסרטים הקומיים של הפילם, הסימפוניות המשגעות עם גבוריהם המזורים ומעשיהם. כמו במעשיות פלאים, אשר לילדים, ובסרטי פילם, כן גם משה לייב שולל בשיריו כל חוקי הטבע. לחוק הגרביטציה ולהתנגדות החומר. אין להם שליטה כאן. כל שכל בטל כאן וכל רעיון הגיוני אין לו חלק כאן. שיריו של משה לייב, כמעט כולם כרובים, יכולים להיות נושאים טובים לסרטים פילמיים פנטסטיים ממין זה.

ומסביב ליסודות אלה מרוכז עיקר שירתו של משה לייב. הוא איננו משורר רגיל, הוא הנהו אחר. הוא משוררם של יסודות אחרים. לעולמו סטרוקטורה ואסתיטיקה משלו. מהשירה הרגילה אין הוא לוקח, לא את הנוסח ואף לא את החוק. צורתו חיה בו, בעצמו. אי-אפשר לאמור זאת בכל ספרותנו על משורר אחר, מה שאפשר להגיד עליו, שהוא הנהו או משורר קטן-ערך לגמרי או משורר גדול במאוד מאוד.

משה לייב הנהו משורר קטן-ערך עבור אותם האנשים, שאין בכוחם לעזוב את מסלולם הרגיל, אבל הוא הנהו משורר גדול עבור אותם, המעויזים בנפשם ללכת ולטוס אחר הפנטסיה האורגינלית והנועזת. והפנטסיה של משה לייב הנה במאוד מאוד אורגינלית ונועזת. זאת היא הפנטסיה המשתרבת ומשתלבת בזוגים, סלילים, קפריסות, פרפורים, התיפחויות. אין אף פעם לדעת, לא לשער, וגם לא לתפוס להיכן תביאנו הפנטסיה שלו. הוא בעצמו, כשרק מתחיל באיזה דבר, אינו יודע היכן זה יגמר. פנטסיה הירוגליפית. הפנטסיה שלו הנה מין יצור, בעל מאות כנפים, וכל כנף ססה לעבר אחר. עין המשורר שלו אינה מכירה במעלה ומטה, אין לדידו לא מוקדם ולא מאוחר, לא אתמול ולא היום. משה לייב הנהו משורר של "עורבא פרח", מיסטיקן. הנושם תמיד כשמסכה על פניו. המתמטיקה המדויקת של העולם

ג. טלפיר

חינוך הנוער לאמנות

א

קיומה הרוחני של כל אומה מותנה, במדה רבה, באחדות הנפשית. שהיא הנה המקור לכל חזות ובה חבויים כל הזעזועים המטפיסיים ונעוצים כל הגלויים הראשוניים. חורבן האחדות הנפשית בא עם השתררות המכניזאציה על הרוח. התופעה הזאת אינה דוקא הופעת זמננו אנו; אפשר להביא כמה וכמה דוגמאות מתקופות ועמים שונים, ואף מתקופות יצירתה של אומתנו אנו. אולם, לא שאלה זאת עומדת במרכז הבירור, כי אם עצם הבעיה החמורה: כיצד להציל מצפוני המיכניזציה של האדם את הדור הצעיר לאידיאלים תרבותיים? ואמנם, עלינו לברר

אין כיום דבר מסובך וחמור בחיי האנושיות מאשר חינוך הדור הצעיר, ושאלת הכשרתו והפעלתו לאידיאל תרבותי-רוחני. כי הנוער נושא בנשמתו גרעיני-רוחניות והנהו חלק בלתי נפרד מכל חזותו הרוחנית של לאום זה או אחר. לכן מחוייבים המחנכים לשמור על האחדות הפנימית של כל פרט ועל הקשרים, - בל ינותקו, - עם האידיאל הרחוק. אסונה של האנושיות הוא בזה, שעם הרס האחדות הנפשית נותקו גם, בהיסח הדעת, הקשרים עם האידיאלים הרוחניים, ומכאן כמובן, חטאת לפתח רובץ.